

NUORET RAKENTAMASSA DEMOKRATIAA

Nuorten timantin
oppimateriaali
2023

JOHDANTO

Kohderyhmä: 13–18-vuotiaat nuoret.

Oppiaineet: ÄI, YH, GE, ET, UE.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet: L1, L2, L3, L7.

Vuoden 2023 Nuorten timantin oppimateriaalin teemana on demokratia. Nuoret rakentamassa demokratiaa -oppimateriaali on suunniteltu yläkoulun ja toisen asteen opetukseen. Materiaalin tehtävät vahvistavat oppilaiden vuorovaikutus- ja vaikuttamisosaamista, jotka ovat tärkeitä taitoja demokraattisessa yhteiskunnassa. Oppimateriaalissa nousevat esiin monet laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja siksi tehtävät sopivat useisiin oppiaineisiin ja osaksi monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Nuoret rakentamassa demokratiaa koostuu kuudesta toiminnallisesta tehtävästä, jotka on koottu Planin globaalikoulun aikaisemmin julkaistuista suosituista materiaaleista ja tehtävistä. Harjoitteiden nuorille suunnatut osiot on pyritty tekemään selkokieliseksi. Selkokielisyyttä tukee myös oppimateriaalin sanasto (liite 1).

Lisää globaalikasvatuksen materiaaleja löydät verkkosivuiltamme globalikoulu.net/materiaalit.

Työryhmä

Tiina Salola, Emmi Uutela, Juulia Järvenpää ja Minna Mannert

OHJEITA OPETTAJALLE

Plan International Suomi edistää lapsen oikeuksien toteutumista ja yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassaan. Siksi seuraavat ohjeet on syytä ottaa osaksi kaikkea työskentelyä.

- Ole sensitiivinen suhteessa osallistujien moninaiisiin taustoihin. Huomioi, että tämän materiaalin teemat voivat olla osalle hyvin omakohtaisia. Älä aseta ketään epämukavan huomion kohteeksi pyytämällä häntä jakamaan omia kokemuksiaan, ellei se ole hänelle mielisää.
- On erityisen tärkeää, että ryhmätyötilanteet eivät aiheuta kenellekään syrjinnän kokemuksia. Opettajan on syytä miettiä etukäteen ryhmien tai parien jakamista, jotta ryhmässä ei aiheudu ulossulkemisen kokemuksia. Jos asia ei ole ryhmälle itsestään selvä, on hyvä sanoittaa ääneen, että hyviin vuorovaikutustaitoihin kuuluu ryhmätöiden tekeminen kenen tahansa luokkatoverin kanssa.

TURVALLINEN OSALLISTUMINEN

Seuraavat ohjeet on tärkeä käydä läpi opetuksen alussa ja pyytää ryhmää sitoutumaan niihin. Säännöt on hyvä laittaa esille, jotta niihin voidaan tarvittaessa palata.

- Syrjintä on Suomessa lain mukaan kielletty. Ketään ei saa syrjiä esimerkiksi iän, ihonvärin, uskonnon, vamman, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.
- Jokainen saa osallistua tälle tunnille omien kykyjensä mukaan, mutta kannustamme kaikkia osallistumaan.
- Jokainen päättää itse, mitä asioita haluaa jakaa luokalle.
- Emme tee toisistamme oletuksia. Kaikki saavat puhua vain omasta puolestaan.
- Kunnioitamme toistemme puheenvuoroja, ja kuuntelemme toisiamme kunnioittavasti. Miettimme, miten kunnioitusta voisi ilmaista.

Voit käydä tunnin aluksi läpi Planin turvallisemman tilan ohjeet, jotka löytyvät osoitteesta plan.fi/yhdenvertaisuus.

SISÄLTÖ

HARJOITUKSET

1.	Mielipiteen sävyllä on väliä	4
2.	Mielipidejana	5
3.	Vaikuttamisen ulottuvuudet	6
4.	Aktiivisen kansalaisen timantti	7
5.	Intoa vaaleihin	8
6.	Loistokasta dialogia	9

LIITTEET

1.	Sanasto	10
2.	Vaikuttamisen keinot	11
3.	Vaikuttamisen ulottuvuudet	12
4.	Aktiivisen kansalaisen timantti	13
5.	Nettipoliisi Jarno Saarisen ohjeet sivistyneeseen kanssakäymiseen verkossa	14

HARJOITUKSET

1. MIELIPITEEN SÄVYLLÄ ON VÄLIÄ

Kesto: 20 min

Tavoite: Havainnollistaa, millaisia ajatuksia ja tunteita erilaiset mielipiteet voivat herättää. Aktivoida keskustelua siitä, millainen mielipiteen ilmaisu on rakentavaa ja millainen ei.

Menetelmä: Diaesitys, pienryhmäkeskustelu.

Tarvikkeet ja tila: Valmisteltu diaesitys, projektori.

Valmistele harjoite keräämällä diaesitykseen erilaisia ja eri tavoin ilmaistuja mielipiteitä. Jaa osallistujat 4–5 hengen ryhmiin. Ryhmien tehtävänä on keskustella jokaisen dian kohdalla, miten siinä oleva mielipide on ilmaistu. Millaisia ajatuksia ja tunteita mielipide herättää? Millä tavoin mielipiteeseen tekisi mieli vastata? Onko mielipide ystävällinen? Onko mielipide rakentava, neutraali tai kärkäs? Voiko kärkäs mielipiteen ilmaisu olla joskus hyödyllistä? Saako toista ihmistä loukata omilla mielipiteillä? Miten voidaan luoda tila, jossa kaikki uskaltavat kertoa oman mielipiteensä?

Ennen harjoitteen aloittamista on hyvä käydä läpi, mitä rakentavat, neutraalit ja kärkkäät mielipiteet tarkoittavat. On myös hyvä käydä osallistujien kanssa keskustelua siitä, mitkä asiat ovat mielipidekysymyksiä ja mitkä eivät. Esimerkiksi ihmisoikeudet eivät kuulu mielipidekysymyksiin.

Esimerkkejä mielipiteistä:

- Olisi kivaa, jos kaikki ihmiset osallistuisivat ryhmittöihin.
- Sellaiset ihmiset ovat tyhmiä, jotka eivät äänestä vaaleissa.
- En ymmärrä ihmisiä, jotka käyttävät autoa.
- Minun mielestäni kaikki eivät saa sanoa omaa mielipidettään koulussa.
- Autojen käyttöä olisi tärkeä vähentää, sillä se olisi hyvä asia ympäristöllemme.
- Minun mielestäni jokainen voi vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa.
- Inhoan ihmisiä, jotka syövät pizzaa ananaksella.

Dioilla esitetyt mielipiteet voidaan koota lopussa yhteen diaan, joka puretaan keskustelulla koko ryhmän kesken. Mikä mielipide oli parhaiten ilmaistu? Mitä harjoitteesta voi oppia? Miten mielipiteitä voisi muuttaa, jotta niistä tulisi rakentavampia?

Vinkki: Harjoitteessa voi halutessaan hyödyntää sosiaalisesta mediasta etsittyjä anonyymeja mielipiteitä. Tällöin esimerkit havainnollistavat sosiaalisen median keskustelukulttuuria.

Tämän harjoituksen ja paljon muuta löydät
Demokratiakasvatuksen reittioppaasta!

2. MIELIPIDEJANA

Kesto: 30 min

Tavoite: Rohkaista osallistujia pohtimaan omia mielipiteitään ja ilmaisemaan niitä. Tuoda esille, miten mielipiteet liittyvät demokratiaan.

Menetelmä: Mielipiteiden ilmaisu, toiminnallinen harjoite.

Tarvikkeet ja tila: Paperiarkki, johon on kirjoitettu ”Täysin samaa mieltä” ja paperiarkki, johon on kirjoitettu ”Täysin eri mieltä”; avoin tila, johon voi muodostaa janan.

Kiinnitä tilan toiseen päähän ”Täysin samaa mieltä” -lappu ja toiseen päähän ”Täysin eri mieltä” -lappu. Nämä laput muodostavat janan, jolle osallistujat asettuvat sen perusteella, mitä he ajattelevat esitetyistä väittämistä. Ohjeista osallistujia miettimään rauhassa omaa mielipidettään ja siirtymään sen perusteella sopivaan kohtaan janaa. Kun osallistujat ovat siirtyneet, he voivat jutella lähellä itseään olevien kanssa, miksi he valitsivat paikkansa. Yhteisessä keskustelussa voit kysyä, ketkä haluavat jakaa omia ajatuksiaan väittämästä. Voit rohkaista osallistujia vaihtamaan paikkaansa mielipidejanassa, jos he muuttavat mielipidettään kuultuaan muiden perusteluita. Harjoituksen tavoitteena on samalla oppia, että omaa mielipidettään saa muuttaa!

Esimerkiväittämät:

- Kaikkien ihmisten on pakko äänestää vaaleissa.
- Kaikilla ihmisillä tulee olla oikeus sanoa oma mielipiteensä.
- Vaalit ovat ainoa keino, jolla asioihin voi vaikuttaa Suomessa.
- Ihmisten täytyy ansaita rahansa omalla työllään.
- Joskus voi olla oikein rikkoa lakia.
- Minä voin vaikuttaa tulevaisuuteen.
- Suurituloisten ihmisten tulee maksaa enemmän veroja kuin pienituloisten.
- Peruskoulussa täytyy olla kaikille pakollisia liikuntatunteja.
- Opiskelun täytyy olla ilmaista kaikille.
- On hyvä asia, että Suomessa maksetaan paljon veroja.
- Valtion pitäisi tukea enemmän yksityisautoilua.
- Ihmisten pitäisi kuormittaa vähemmän luontoa ja ilmastoa.
- Työntekijälle voi maksaa vähemmän palkkaa, jos hän on nuori.
- Terveystieteiden ei tarvitse olla ilmaista kaikille.
- Suomessa pitäisi olla enemmän kansanäänestyksiä.

Vinkki: Opettajan tehtävänä on toimia neutraalina fasilitaattorina, joka tukee ryhmän turvallista ilmapiiriä ja pyytää perusteluita esitetyille mielipiteille. Ideana on, että kaikilla on mielipide, mutta ketään ei painosteta jakamaan omia ajatuksiaan. Harjoitteen lopuksi osallistujien kanssa voidaan keskustella yhdessä, millaisissa tilanteissa mielipiteiden ilmaisu on helppoa tai vaikeaa. Yhdessä voidaan pohtia myös, mistä omat mielipiteet tulevat ja miten ne liittyvät demokratiaan.

Mielipidejanan ja monet muut toiminnalliset harjoitukset voi ottaa haltuu

Lapsen oikeuksien kymppi -kirjan avulla!

3. VAIKUTTAMISEN ULOTTUVUUDET

Kesto: 30 min

Tavoite: Käsitellä erilaisia vaikuttamisen tapoja ja ulottuvuuksia. Pohtia yhdessä vaikuttamismahdollisuuksia.

Menetelmä: Videot, keskustelu.

Tarvikkeet ja tila: Ruudukko vaikuttamisen keinoista, linkit videoihin, papereita ja kyniä.

Tutustukaa harjoitteen alussa erilaisiin vaikuttamisen keinoihin (liite 2) ja keskustelkaa niistä. Esittele tämän jälkeen oppilaille vaikuttamisen ulottuvuudet (liite 3), ja katsokaa inspiraatioksi alla olevia Planin nuorten tekemiä vaikuttamisvideoita. Jaa oppilaat sitten 3–4 hengen ryhmiin. Jokaiselle ryhmälle jaetaan iso paperi sekä kyniä. Heijasta taululle vaikuttamisen ulottuvuudet (liite 3) malliksi. Tämän jälkeen pyydä nuoria pohtimaan eri vaikuttamisen ulottuvuuksia.

Esimerkkikysymyksiä alustukseen:

- Onko tässä esitelty vaikuttamisen keinoja, jotka eivät ole sinulle tuttuja tai joita et olisi tullut ajatelleeksi?
- Mikä näistä keinoista tuntuu sinulle luontevimmalta tavalta vaikuttaa demokratiassa?

Esimerkkikysymyksiä jokaisen videon jälkeen:

- Mihin asiaan tai asioihin nuoret ovat halunneet vaikuttaa?
- Mihin vaikuttamisen ulottuvuuteen videon toiminta mielestäsi liittyy?

Esimerkkikysymyksiä loppukeskusteluun:

- Mihin haluaisit vaikuttaa koulussasi?
- Minkälaisia vaikuttamismahdollisuuksia koulussasi on?
- Mihin haluaisit vaikuttaa muussa lähiympäristössäsi tai kotikaupungissasi?
- Pystyykö oman lähiympäristön tai kotikaupungin asioihin vaikuttamaan? Miten?
- Mihin haluaisit vaikuttaa Suomessa? Entä globaalisti?
- Pystyykö oman kotimaan asioihin tai globaaleihin asioihin vaikuttamaan? Miten? Oppilaat kirjoittavat paperille erilaisia keksimiään esimerkkejä vaikuttamisesta jokaisella vaikuttamisen tasolla. Lopuksi käykää läpi ja keskustelkaa luokassa, millaisia erilaisia esimerkkejä nuoret ovat keksineet.

Videomateriaalia tehtävän pohjustukseen:

- [Nuoret toimijat – Olet täydellinen juuri tuollaisena kuin olet \(1 min 8 s\)](#)
- [Girls Takeover – kansainvälinen tyttöjen päivä \(1 min 24 s\)](#)
- [Nuoret toimijat – Ei vihapuheelle! \(41 s\)](#)
- [Asennetta vapaaehtoisuuteen - Stoppi roskaamiselle! \(1 min 4 s\)](#)

Vaikuttamisen ulottuvuudet -harjoitus julkaistiin alun perin [Nuorten timantin 2021 materiaalissa](#), jonka teemana oli nuorten vaikuttaminen.

4. AKTIIVISEN KANSALAISEN TIMANTTI

Kesto: 20 min

Tavoite: Herättää pohdintaa, millaiset vaikuttamisen tavat tuntuvat mielekkäille ja kiinnostaville demokratiassa.

Menetelmä: Diaesitys, itsenäinen työskentely, keskustelu.

Tarvikkeet ja tila: Vaikuttamisen keinot (liite 2), aktiivisen kansalaisen timantti (liite 4), paperia, kyniä.

Esittele osallistujille ruudukko vaikuttamisen keinoista (liite 2). Ruudukon voi myös tulostaa paperille. Harjoitteen ideana on, että jokainen osallistuja luo oman aktiivisen kansalaisen timantin (liite 4) ruudukon vaihtoehdoista. Timantin pohjalle valitaan vaikuttamisen keino, joka tuntuu kaikista mielekkäimmälle vaihtoehdolle. Toiselle riville valitaan seuraavaksi parhaimmat vaihtoehdot ja kuvion täyttämistä jatketaan samalla tavalla viimeiseen tyhjään ruutuun saakka. Kun vaikuttamisen timantit ovat valmiita, harjoite puretaan yhteisellä keskustelulla. Vaikuttamisen timantit toimivat loistavana pohjana omien vaikuttamistapojen löytämiseen. Harjoitteen alussa on hyvä painottaa, ettei tehtävään ole oikeita tai vääriä vastauksia.

Esimerkkikysymykset:

- Mihin aiheeseen haluaisit vaikuttaa?
- Mikä olisi kiinnostavin tapa vaikuttaa ja miksi?
- Millaista vaikuttamista et haluaisi tehdä ja miksi?
- Mikä olisi helpoin tapa vaikuttaa Suomessa ja miksi?
- Miten vaikuttamisen tavat liittyvät demokratiaan?
- Ovatko erilaiset vaikuttamisen tavat tuttuja?

Tämä tehtävä on muunnelma Lapsen oikeuksien kymppi-kirjan tehtävästä. [Lapsen oikeuksien kymppi](#) löytyy myös ruotsiksi: [Barnets rättigheter x 10!](#)

5. INTOA VAALEIHIN

Kesto: 75 min

Tavoite: Havainnollistaa, miten vaalit toimivat.

Menetelmä: Pienryhmätyöskentely, äänestäminen.

Tarvikkeet ja tila: Tila, jossa osallistujat voivat jakautua pienryhmiin, paperia, kyniä.

Jaa osallistujat 3–4 henkilön pienryhmiin. Pienryhmät saavat 30–40 minuuttia aikaa luoda oman ehdokkaan vaaleihin. Ehdokas piirretään paperille ja hänen ympärilleen kirjoitetaan tärkeitä arvoja sekä aiheita. Pienryhmät esittelevät valmiit ehdokkaat muulle ryhmälle, minkä jälkeen jokainen osallistuja saa antaa äänensä yhdelle ehdokkaalle. Osallistujat voivat äänestää myös omaa ehdokastaan. Äännet lasketaan, minkä jälkeen julistetaan vaalien voittaja. Harjoitteen lopuksi vaalit puretaan yhteisellä keskustelulla. Lisäksi lopussa voidaan vielä kerrata, mitä vaaleja Suomessa on ja miten äänestys toimii käytännössä.

Ehdokkaan suunnittelu:

- Mikä on ehdokkaan nimi?
- Minkä ikäinen ehdokas on?
- Mikä ehdokkaan äänestysnumero on?
- Mitä puoluetta ehdokas edustaa? Puolueen voi myös keksiä itse.
- Mitä asioita ehdokas pitää tärkeänä?
- Mitä ehdokas haluaisi muuttaa Suomessa? Mihin hän haluaisi vaikuttaa?
- Minkä vaalilupauksen ehdokas tekee?

Esimerkkikysymykset vaalien purkuun:

- Oliko oman ehdokkaan suunnitteleminen vaikeaa vai helppoa?
- Mitä samanlaista ja erilaista ehdokkaissa oli?
- Miltä vaalit tuntuivat?
- Oliko äänestys reilu?
- Oletteko tyytyväisiä äänestyksen tulokseen?

Vinkki 1: Harjoitteessa voi käyttää reippaasti mielikuvitusta, kuten esimerkiksi lehtien leikekuvia, tulostettuja äänestyslippuja ja diaesityksiä. Äänestys voidaan toteuttaa joko käsiäänestyksellä, sähköisellä äänestysalustalla tai perinteisillä paperilapuilla. Valitse äänestysmenetelmä sen mukaan, mitä pidät hyvänä ryhmäsi kannalta. Jos ryhmäsi jäsenet tuntevat hyvin toisensa, käsiäänestys on hyvä vaihtoehto. Joidenkin ryhmien kohdalla nimetön paperilappuäänestys tai voi toimia paremmin.

Vinkki 2: Mikäli harjoitteeseen halutaan käyttää enemmän aikaa, ehdokkaiden suunnitteluun voidaan varata kokonainen oppitunti. Toinen oppitunti voidaan käyttää vaalien toteuttamiseen siten, että nuorilla on erilaisia rooleja. Vaalit on mahdollista toteuttaa myös nopeampana versiona siten, että opettaja luo ennakkoon erilaisia äänestettäviä ehdokkaita, joista toteutetaan äänestys ryhmän kesken.

Tämän harjoituksen ja paljon muuta löydät

Demokratiakasvatuksen reittiopasta.

Kaikki reittioppaan tehtävät ovat selkokielisiä!

6. LOISTOKASTA DIALOGIA

Kesto: 30 min

Tavoite: Tunnistaa erilaisia toimintamalleja verkkokeskusteluissa ja kehittää tietoisesti hyviä dialogitaitoja.

Menetelmä: Potretin luominen ja parikeskustelu.

Tarvikkeet ja tila: Paperia ja kyniä; tabletti tai tietokone.

Tutustukaa multimediaesitykseen [Kuusi vinkkiä parempaan verkkokeskusteluun – Oppiminen – yle.fi](#). Voitte vaihtoehtoisesti tutustua nettipoliisi Jarno Saarisen ohjeisiin sivistyneeseen kanssakäymiseen verkossa (liite 5), jolloin ette tarvitse ryhmän kanssa älylaitteita. Ohjeista osallistujia luomaan pareittain tai ryhmissä ensin mahdollisimman huonon kuuntelijan ja keskustelijan potretti. Kyseinen muotokuva voi muodostua pelkistä teksteistä tai siinä voi olla myös kuva mukana. Kun ensimmäinen potretti on valmis, tarkoituksena on luoda sille vielä vastakohtainen potretti. Osallistujat siis listaavat, mikä tekee ihmisestä mahdollisimman hyvän kuuntelijan ja keskustelijan. Käykää yhdessä keskustelua aiheesta.

Esimerkkikysymyksiä:

- Millainen on mahdollisimman hyvä kuuntelija ja keskustelija?
- Mitä hän ajattelee?
- Miten hän puhuu?
- Miten hän elehtii somessa?
- Miten hän oppii?

Vinkki: Jos ryhmä on tottunut draamalliseen työskentelyyn, voi tehdä pareittain harjoituksen, jossa toinen kertoo lyhyesti itselleen tärkeästä asiasta ja toinen esittää ensin mahdollisimman huonoa kuuntelijaa ja sitten hyvää. Tällainen harjoitus on hyvä purkaa yhdessä eli pohtia äänen sitä, miltä tuntuu puhua, jos toinen vaikuttaa täysin välinpitämättömältä, keskeyttää koko ajan tai ei kuuntele lainkaan.

Bonustehtävä: Ideoikaa meemi, joka vihjailee keskustelijoille verkossa: “vaikuttaa siltä, että keskustelu on muuttumassa ikäväksi ja nyt voisi vielä yrittää hillitä itseään”. Ottakaa meemi käyttöön.

Lisätehtävä 16+: Lukekaa artikkeleita [Ylen Hyvin sanottu](#) -sivustolta. Kertokaa lukemastanne ryhmälle.

Yksilötehtävä kotiin: Harjoittele hyviä kuuntelemisen ja keskustelemisen tapoja pelaamassasi verkkopelissä tai muussa nettiympäristössä. Jaa kokemuksiasi luokalle.

Oppimateriaali vaikuttamisesta nettikeskusteluihin

oli osana vuoden 2023 Nuorten timanttia, jolloin aiheena oli hyvä keskustelukulttuuri!

LIITTEET

LIITE 1: SANASTO

Aktivismi = Aktiivista poliittista toimintaa, jonka avulla halutaan muuttaa yhteiskuntaa tai maailmaa. Esimerkiksi mielenosoitukset ja vetoomukset.

Aluevaalit = Vaalit, joissa hyvinvointialueen asukkaat valitsevat päättäjät aluevaltuustoon. Järjestetään 4 vuoden välein.

Arvot = Asiat, jotka ovat tärkeitä ja merkityksellisiä.

Eduskunta = Poliittinen elin, joka säätää lait ja päättää, miten Suomen valtio käyttää rahaa.

Eduskuntavaalit = Vaalit, joissa kansalaiset valitsevat 200 kansanedustajaa eduskuntaan eli parlamenttiin. Järjestetään 4 vuoden välein.

Ehdokas = Ihminen, joka asettuu ehdolle vaaleihin. Hän on yksi niistä ihmisistä, joita voi äänestää vaaleissa.

Epärehellinen = Kun ihminen ei puhu totta.

Eriarvoisuus = Ihmiset eivät ole yhtä arvokkaita, sillä heillä ei ole samat oikeudet ja mahdollisuudet.

Erimielisyys = Olla eri mieltä jostakin asiasta.

Euroopan parlamentti = Euroopan unionin elin, joka hyväksyy lait ja päättää Euroopan unionin talousarviosta.

Europarlamenttivaalit = Vaalit, joissa kansalaiset valitsevat suomalaiset päättäjät Euroopan parlamenttiin.

Hallitus = Poliittinen elin, johon kuuluvat pääministeri ja muut ministerit.

Hyvinvointivaltio = Valtio, joka pyrkii tukemaan kansalaisten hyvinvointia. Hyvinvointivaltio tarjoaa julkisia palveluita, jotka maksetaan veroilla.

Ihmisoikeudet = Jokaisen ihmisen oikeudet, jotka on turvattu kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa.

Ilmastonmuutos tai ilmastokriisi = Maapallon ilmasto lämpenee ihmisen toiminnan takia.

Järjestö = Ihmisten perustama organisaatio, joka pyrkii vastaamaan johonkin tavoitteeseen. Esimerkiksi Plan International Suomi.

Kansalainen = Ihminen, joka on syntynyt tai hakenut kansalaisuutta tietyssä maassa.

Kansalaisyhteiskunta = Toiminta tai työ, joka ei kuulu valtiolle tai kunnalle. Kansalaisyhteiskuntaan kuuluvat esimerkiksi yhdistykset ja järjestöt.

Kansanedustaja = Ihminen, joka edustaa kansaa eduskunnassa. Maan kansalaiset valitsevat kansanedustajat eduskuntavaaleissa. Suomessa on 200 kansanedustajaa.

Kanta = Kanta on toinen sana mielipiteelle. Se tarkoittaa jonkun ihmisen omaa näkemystä asiasta.

Kaupunginvaltuusto = Poliittinen elin, joka tekee päätöksiä kunnassa tai kaupungissa. Kaupunginvaltuustoon valitaan vaaleilla ryhmä ihmisiä.

Kaupunkilainen = Ihminen, joka asuu tietyssä kaupungissa. Esimerkiksi ihminen, joka asuu Helsingissä, on helsinkiläinen.

Keskustelukulttuuri = Tapa, jolla ryhmässä tai sosiaalisessa mediassa ilmaistaan omia mielipiteitä. Keskustelukulttuuri voi olla esimerkiksi rakentava, ystävällinen, karkäs tai neutraali.

Kompromissi = Ratkaisu, jossa yksi tai useampi henkilö myöntyy yhteiseen päätökseen. Kompromissi tarkoittaa usein, että kaikki omat toiveet tai ajatukset eivät toteudu.

Korruptio = Ihminen tai joukko ihmisiä käyttä

asemaansa väärin hyötyäkseen siitä. Esimerkiksi poliitikko ottaa vastaan lahjuksia.

Kunnallisvaalit = Vaalit, joissa kunnan asukkaat valitsevat päättäjät kunnanvaltuustoon omissa kaupungissa tai kunnassa. Järjestetään 4 vuoden välein.

Kunnanvaltuusto = Kunnan ylin päätöksentekolin. Tekee päätöksiä esimerkiksi kunnan toiminnasta ja taloudesta.

Karkäs = Hyökkäävä ja puolueellinen tapa kertoa oma mielipide.

Lobata = Vaikuttaa päättäjiin jonkin asian puolesta tai sitä vastaan.

Mielipide = Ihmisen oma näkemys jostakin asiasta.

Neutraali = Puolueeton tapa kertoa oma mielipide.

Oikeus = Mahdollisuus ja lupa tehdä jotain.

Oppilaskunta = Koulun oppilaista koostuva ryhmä, joka vaikuttaa koulun asioihin.

Perustella = Ihminen kertoo syyn, miksi hän ajattelee jostakin asiasta tietyllä tavalla.

Presidentinvaalit = Vaalit, joissa ihmiset valitsevat presidentin. Järjestetään 6 vuoden välein.

Presidentti = Maan johtaja, joka edustaa Suomea kansainvälisesti.

Puolue = Poliittinen järjestö, joka haluaa, että yhteiskunta kehittyy tiettyyn suuntaan. Eri puolueilla on erilaisia tavoitteita. Suomessa puolueita ovat esimerkiksi Kokoomus, Vasemmistoliitto, Vihreät, Keskusta, RKP ja SDP.

Pääministeri = Hallituksen puheenjohtaja.

Rakentava = Kehittävä ja myönteinen tapa kertoa oma mielipide.

Sananvapaus = Jokainen ihminen saa sanoa ja kirjoittaa oman mielipiteensä.

Sukupuolten tasa-arvo = Kaikilla ihmisillä on samat oikeudet ja mahdollisuudet sukupuolestaan riippumatta.

Sävy = Tyyli tai tapa, jolla jokin asia ilmaistaan. Esimerkiksi puhua ystävälliseen sävyyn eli ystävällisesti.

Vaalilupaus = Ehdokkaan antama lupaus siitä, mihin hän vaikuttaa, jos hänet valitaan vaaleissa.

Vaalit = Poliittikan tapahtuma, jossa ihmiset valitsevat päättäjiä. Jokainen ihminen voi valita, kenelle hän haluaa antaa oman äänensä.

Vaikuttaminen = Toimintaa, jolla yritetään muuttaa jotakin asiaa esimerkiksi omissa elämässä, kaupungissa tai valtiossa.

Vapaaehtoistyö = Työtä, josta ei saa palkkaa ja jota tehdään ihmisten tai yhteisöjen hyväksi.

Velvollisuus = Vaatimus tehdä jotain.

Väittely = Tilanne, jossa vähintään kaksi ihmistä keskustelelee eriävistä mielipiteistä.

Yhdenvertaisuus = Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia heidän iästään, etnisestä tai kansallisesta identiteetistään, kielestään, uskonnostaan, vammastaan ja seksuaalisesta suuntautumisestaan riippumatta.

Yhteiskunta = Ihmiset ja ryhmät, jotka asuvat, elävät ja toimivat samassa maassa.

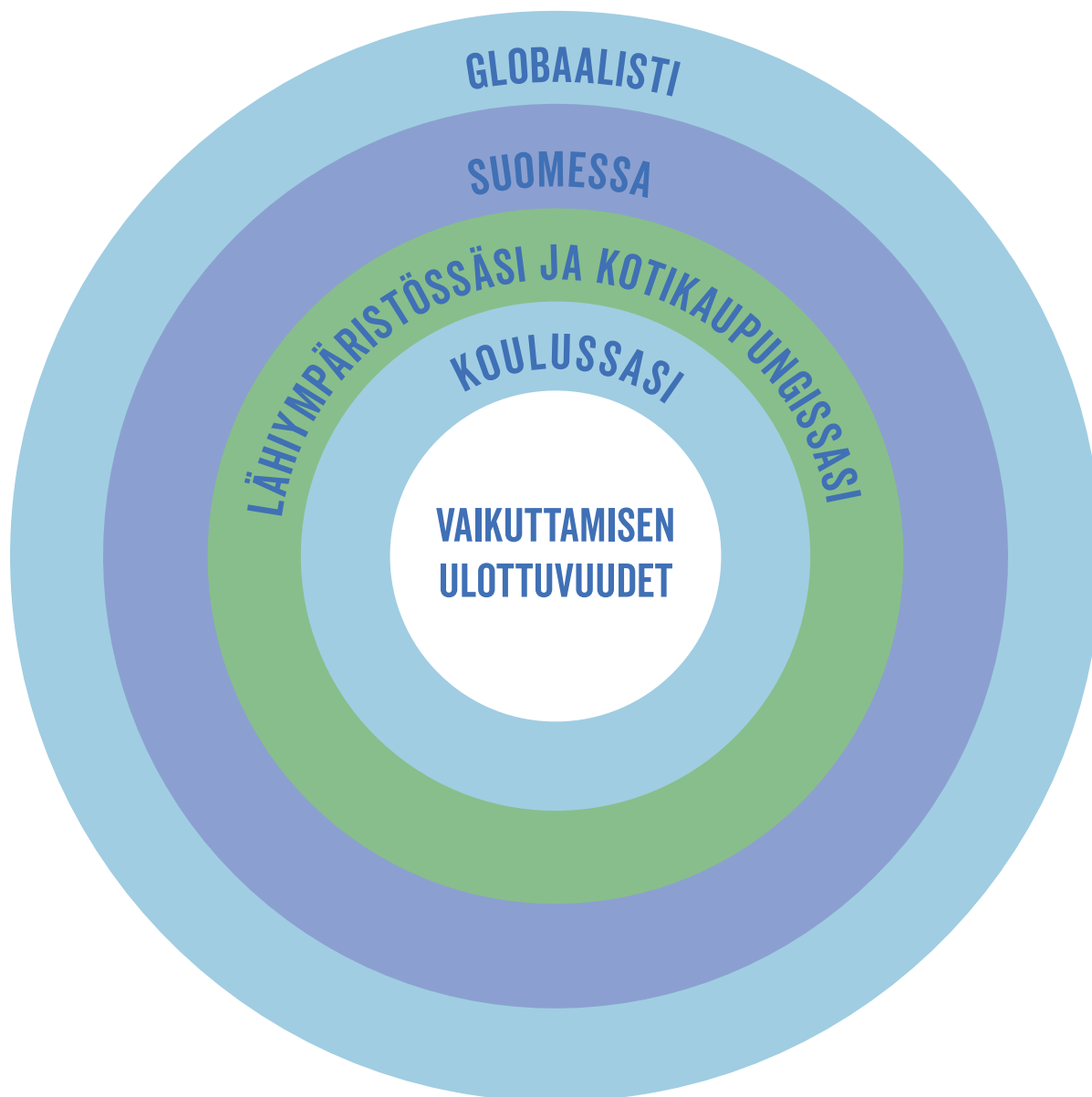
Yleinen äänioikeus = Kaikki ihmiset saavat äänestää vaaleissa, kun he ovat vähintään 18-vuotiaita. Presidentinvaaleissa, eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa äänestäjän täytyy olla myös Suomen kansalainen.

Äänestää = Ihminen antaa oman äänensä ehdokkaalle vaaleissa.

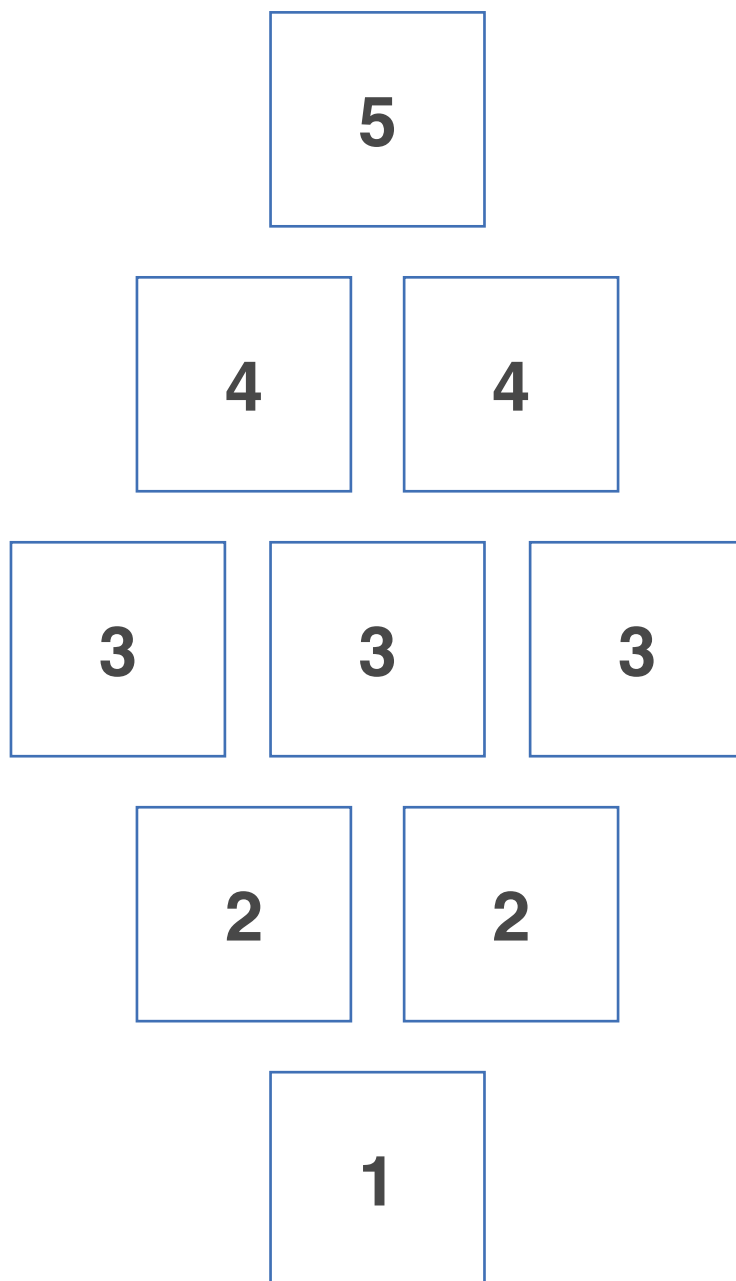
LIITE 2: VAIKUTTAMISEN KEINOT

<p>A. LOBBAAMINEN Lobata eli vaikuttaa tärkeässä asemassa olevaan henkilöön aiheesta. Esimerkiksi tapaaminen tai sähköpostin lähettäminen.</p>	<p>B. VAPAAEHTOISTYÖ Etsiä järjestö tai muu toimija, joka tekee aiheeseen liittyvää työtä. Lähtee mukaan toimintaan vapaaehtoisena.</p>	<p>C. TAPAHTUMIEN JÄRJESTÄMINEN Järjestää aiheeseen liittyvä tapahtuma, esimerkiksi paneelikeskustelu.</p>
<p>D. SOSIAALINEN MEDIA Kertoa asiasta sosiaalisessa mediassa. Kannustaa muita ihmisiä vaikuttamaan asiaan.</p>	<p>E. TIEDON JAKAMINEN Jakaa tietoa aiheesta esimerkiksi esitteiden avulla tai aamunavauksessa koulussa.</p>	<p>F. OMAN ELÄMÄN VALINNAT Tehdä omassa elämässä valintoja, jotka vaikuttavat aiheeseen. Esimerkiksi, miten syöt, pukeudut tai käytät rahaa.</p>
<p>G. TAIDE Käydä keskustelua tai ilmaista mielipide aiheesta taiteen avulla. Esimerkiksi musiikki, videot, valokuvat tai maalaukset.</p>	<p>H. RAHANKERÄYS Kerätä rahaa ja lahjoittaa se aiheeseen vaikuttavalle järjestölle tai toimijalle.</p>	<p>I. MEDIA Kirjoittaa mielipidekirjoitus tai kutsua toimittajia aiheeseen liittyvään tapahtumaan.</p>

LIITE 3: VAIKUTTAMISEN ULOTTUVUUDET

LIITE 4: AKTIIVISEN KANSALAISEN TIMANTTI

LIITE 5: NETTIPOLIISI JARNO SAARISEN OHJEET SIVISTYNEESEEN KANSSAKÄYMISEEN VERKOSSA

1. Keskity itse asiaan ja sisältöön, älä kirjoittajaan ja hänen ominaisuuksiinsa.
2. Perustele mielipiteesi.
3. Älä provosoi, äläkä provosoidu.
4. Älä suuretele/liioittele tai myöskään vähättele asioita.
5. Jos käytät huumoria, muista, etteivät kaikki naura samoille asioille kuin sinä.
6. Jos kuitenkin tulet loukanneeksi toista, muista pyytää anteeksi.

GLOBAALIKOULU

Lisää tapoja tukea nuorten vaikutusmahdollisuuksia löydät Nuorten timantin videotallenteelta. Tallenne löytyy osoitteesta plan.fi/nuortentimanti.

Plan International Suomi, Teollisuuskatu 13, 00510 Helsinki
Puhelinvaihe: (09) 6869 800 | Lahjoittajapalvelu: (09) 6869 8030 | Sähköposti: info@plan.fi | plan.fi

[@plansuomi](https://www.instagram.com/plansuomi)